

En hyldest til hylden

Danmarks mest magiske busk fortjener en hyldest - også selvom den lugter lidt af kattetis. Naturkatapulten byder på både saftevand og snitterier.

Hvor hylden ej vil gro, kan mennesket ikke bo. Denne gamle talemåde fortæller noget om, at hylden langt tilbage i tiden har været vigtig for os mennesker og knyttet til vores boliger. Derfor er der også gennem tiden opstået en masse myter og fortællinger omkring hylden.

H.C. Andersen og Hyldemor

H.C. Andersen har skrevet et eventyr, der hedder Hyldemor. Han beskriver Hyldemor sådan her: "Midt i træet sad en gammel, venlig kone med en underlig kjole på, den var ganske grøn ligesom hylde træets blade og besat med store, hvide hyldeblomster". Hyldemor siger i eventyret om sig selv: "Nogle kalde mig Hyldemoer, Andre kalde mig Dryade, men egentlig hedder jeg Erindring, det er mig, der sidder i Træet, som voxer og voxer, jeg kan huske, jeg kan fortælle!"

Spørg Hyldemor om lov

H.C. Andersen er ikke den eneste, der beretter om Hyldemor. Det siges, at der i hylde træet bor en gammel dame, en skytsånd, der bliver kaldt Hyldemor. Planter man et hylde træ ved sit hus, så vil Hyldemor passe på, at der ikke sker huset og familien noget ondt. Men sam-

Vitus snitter koncentreret, men har lige glemt den gyldne snitteregel nummer et: snit altid væk fra dig selv.

tidig gælder det også om at respektere Hyldemor og ikke tage noget af hendes træ uden at spørge om lov. I gamle dage, hvis man ville fælde en hyldebusk eller skære grene af den, var det tradition, at man – for at undgå Hyldemors vrede – gik baglæns hen til træet og sagde tre gange: "Hyldemor, Hyldemor om få lov, giv mig et stykke af din skov". Så kunne man skære. Men hvis man glemte det, kunne der ske de grumme ting, og man kunne ligefrem dø.

Lidt om hylden

Hylden er en busk eller et lille træ, der kan blive op til 8 meter højt. Hylde træet sår sig selv rundt omkring i skovbryn og hegn, hvor den hurtigt vokser op til en lille busk. Det er fuglene, der spredte hyldens frø. De elsker hyldens bær, men kan ikke fordøje stenene, så når de sender en fugleklat mod jorden, lander der samtidig et hyldefrø.

Hylden kræver en god og frodig bund, og når lysforholdene også er gode, sætter den mange hvide blomsterskærme

Hyldeblomstklaser, citronsyre, citronsaft og -skal samt sukker blandes og overhældes med kogende vand. Blandingen stilles koldt og trækker 4-5 dage under låg. Derefter sies den og hældes på flasker. Sæt et par flasker i køleskabet og frys resten ned, for eksempel i rensede mælkekartoner, så slipper I for at bruge konserveringsmidler.

Når hyliden blomstrer, er det sommer!

lige omkring sankthans. Hyldens sort-røde bær ses i september. Både hyldens bær og blomster kan bruges til mange lækre ting, for eksempel suppe, sirup og saft. Her er en opskrift på en rigtig lækker hyldeblomstsaft, som er forfriskende i sommervarmen.

Forfriskende hyldeblomstsaft

I skal bruge:

- 40 store hyldeblomstklaser
- 50 gram citronsyre
- 1½ kg sukker (eventuelt rørsukker)
- 2 liter kogende vand
- saft og skal af 2 økologiske (usprøjtede) citroner

Hvis I hellere vil konservere det, så brug 1 teske flydende atamon.

I kan for eksempel blande saften op med dansk vand, det giver den lige et ekstra pift.

Hyldens lægende egenskaber

Hyliden siges at have lægende egenskaber. Blandt andet mener nogle, at blomsterne virker feberstillende. Og de modne bær hjælper på forkølelse og influenza. Nogle lidt mere tvivlsomme rådyder, at har man feber, skal man stille sig tre torsdage i træk under en hylde og syng: "Hylde træ, jeg klager dig, feberen den plager mig, Hylde træ, nu har du vundet, feberen den er forsvundet," og så bliver man rask.

Spiser man hyldens blomster stegt i smør sankthanssaften, får man ikke feber dette år. Får man alligevel feber, så kan sygdommen dog kureres ved at binde et bånd, som den syge har haft hos sig i sengen, om en hyldegren en nat med aftagende måne.

Tandpine kan kureres ved at skære en splint af hylde træet, stikke hul på tandkødet med den og derefter anbringe splinten på sin gamle plads i hylde – så bliver tandpinen overført til træet.

Lav en fin halskæde af hyldeperler

I kan lave en rigtig fin perlekæde af hylde. Det er ikke så svært. Klip en fingertyk, glat hyldegren af hylde træet (husk at spørge Hyldeemor om lov). Hyldegrenen afbarkes med en lille kniv eller en kartoffelskræller. I kan lave nogle flotte mønstre i form af striber og andet. Så klippes grenen i passende perlestykker med en havesaks. Hvis grenen flækker,

må I vælge en, der er lidt tykkere. Har I en lille og skarp havesaks, flækker hyldegrenene ikke så let. Nu kan I sætte perlerne på en snor ved at stikke en trådet nål gennem den bløde hylde marv.

Fotos: Biopix.dk (JC Schou) m. fl.

Vidste du det?

Det er en gammel skik, at et hylde træ, der er spiret frem af sig selv ved gården, ikke må fældes – den er for værdifuld. Hylde den nemlig et 'værnetræ', der holder det onde på afstand. I vikingetiden mente man, at kærligheds- og frugtbarhedsgudinden Freja havde bolig i hylde. Senere har man troet, at hylde den kunne virke som gårdens brandtræ. Hvis det var skæbnen, at en brand skulle opstå på gården, kunne hylde den 'overtage' branden i stedet.

Den farlige hylde

Der findes flere sorter af hylde. Ud over den almindelige hylde er der for eksempel også druehylde. Den kan I kende ved, at blomsterne er gullige, bladene er mere rødlig og marven i grenene er brun. Druehylde den er, modsat den almindelige hylde, giftig. Det gælder også de fristende røde bær.

Sådan gør I:

Et hylde træ i haven beskytter huset og dets beboer mod det onde.

Hyldeperler er nemme at lave.

Vil du vide mere?

På hjemmesiden: www.skoveniskolen.dk kan I finde mere om hylde den, dens historie og hvad, man kan bruge den til. På biblioteket kan I låne H.C. Andersens eventyr med hele fortællingen om Hyldeemor.

